

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут права
Кафедра конституційного права та галузевих дисциплін

07-02-56

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних завдань та самостійної роботи

з навчальної дисципліни
«ПРАВОВА ІНФОРМАТИКА»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського)
рівня за спеціальністю 081 «Право»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково-
методичною комісією
зі спеціальності 081
«Право»
Протокол № 2
від 19 жовтня 2018 р.

Рівне – 2018

Методичні вказівки до практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Правова інформатика» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 081 «Право» денної та заочної форми навчання / Цимбалюк В. І., Сахнюк В. В. – Рівне : НУВГП, 2018. – 21 с.

Укладачі: В. І. Цимбалюк, к.ю.н., професор кафедри спеціальних юридичних дисциплін; В. В. Сахнюк, старший викладач кафедри конституційного права та галузевих дисциплін

Відповідальний за випуск – І. В. Міщук, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри конституційного права та галузевих дисциплін.

Зміст

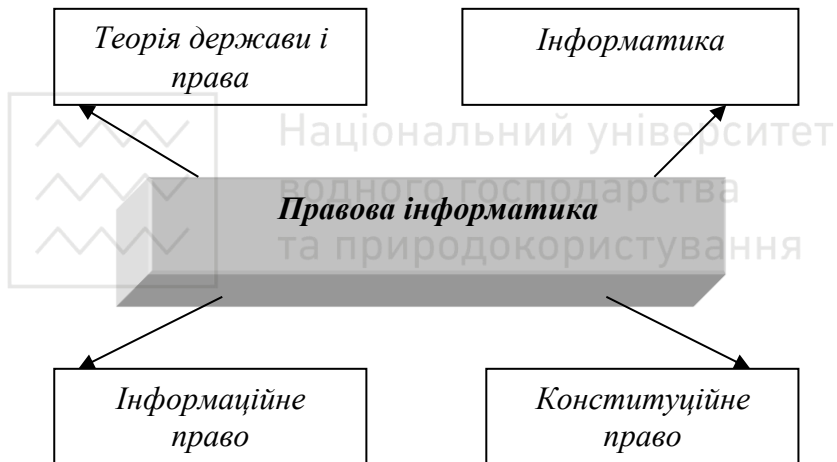
Передмова.....	3
1. Опис навчальної дисципліни та її структура.....	3
1.1. Опис навчальної дисципліни.....	3
1.2. Тематика практичних занять.....	5
1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики.....	5
1.4. Критерії та шкала оцінювання.....	6
2. Плани практичних занять.....	7
3. Самостійна робота студентів.....	17
4. Рекомендована література.....	19

Передмова Шановні студенти!

Ви розпочинаєте вивчення навчальної дисципліни «Правова інформатика». Пропоновані методичні вказівки допоможуть вам зорієнтуватись при підготовці до практичних завдань, організувати самостійну роботу.

Взаємозв'язки навчальної дисципліни «Правова інформатика» з іншими дисциплінами навчального плану, які передують її вивченню та які спираються на її вивчення, подано за такою схемою.

1. Опис навчальної дисципліни та її структура

1.1. Опис навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Правова інформатика» є ознайомлення студентів з впливом інформаційних технологій на юридичну діяльність, вивчення питань розвитку та формування інформаційного

суспільства, інформаційного простору та інформатизації загалом.

Завдання курсу:

- ознайомитися з предметом правової інформатики;
- вивчити технічні і програмні засоби правової інформатики, можливості і способи їх використання;
- орієнтуватися в основних напрямках і сферах застосування сучасної правової інформатики;
- вивчити теоретичні основи інформатизації законотворчої, ;
- застосовувати прийоми і методи правової інформатики;
- характеризувати документи фінансової й податкової звітності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- теоретичні основи курсу, сутність та поняття правової інформатики;
- особливості інформації як об'єкту правового регулювання;
- ознаки інформаційного простору та особливості його формування;
- інформаційне законодавство України та міжнародні стандарти у сфері захисту персональних даних;
- основні проблеми інформаційної безпеки України, та групи загроз;
- інформаційний суверенітет та шляхи його забезпечення;
- основи державної політики у сфері інформаційних технологій;
- особливості інформатизації правоохоронної, судової, законодавчої діяльності;
- засоби та інформаційні технології, що забезпечують

роботу фахівців в інформаційній сфері.

уміти:

- знаходити і застосовувати нормативно-правові акти у сфері інформаційного законодавства, зокрема ті, що стосуються захисту персональних даних;
- використовувати інформаційні технології під час навчання;
- користуватися інформаційно-аналітичною системою «Законодавство»;
- використовувати єдиний державний реєстр судових рішень.

1.2. Тематика практичних занять

№	Назва теми
1.	Тема 1. Правова інформатика як міждисциплінарна наука
2.	Тема 2. Значення правової інформатики в побудові інформаційного суспільства
3.	Тема 3. Єдиний інформаційний простір
4.	Тема 4. Правова інформатика в системі забезпечення захисту персональних даних
5.	Тема 5. Інформаційна безпека та проблеми захисту інформації
6.	Тема 6. Системна інформатизація законотворчої діяльності
7.	Тема 7. Системна інформатизація правоохоронної діяльності
8.	Тема 8. Інформаційні системи органів юстиції
9.	Тема 9. Системна інформатизація органів судової влади.

1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться за формами:

- оцінювання роботи студента на лекціях;
- усного опитування на практичних заняттях, оцінки розв'язання ситуаційних завдань та участі в обговоренні проблемних питань;

- виконання поточних контрольних робіт за темами змістових модулів.

1.4. Критерії та шкала оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного контролю з навчальної дисципліни «Правова інформатика» є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;

- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;

- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;

- характер відповідей на поставленні питання (чіткість, логічність, лаконічність, послідовність тощо);

- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних занять;

- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 60 балів. Основними методами оцінювання є:

- аналіз усних відповідей;
- виконання практичних завдань.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог; 80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру ;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Шкала оцінювання

Кількість набраних балів студентом	Оцінка за національною шкалою
90-100 балів	Відмінно
82-89 балів	Добре
74-81 балів	Задовільно
64-73 балів	
60-63 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання
35-59 балів	
1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Модуль I.

Змістовний модуль 1. Правова інформатика як галузь знань

Тема 1. Правова інформатика як міждисциплінарна наука

План заняття:

1. Історія виникнення правової інформатики та сучасні тенденції.

2. Поняття та предмет правової інформатики.
3. Методи, завдання та система правової інформатики.
4. Правова інформація. Властивості правової інформації.
5. Державна політика в сфері правової інформатики. Національна програма інформатизації.

Питання для самоконтролю:

1. Коли виник перший комп'ютер? Хто вважається його винахідником?
2. Що є предметом правової інформатики? Як співвідносяться поняття «правова інформатика» та «інформаційне право»?
3. Які інститути загальної частини правової інформатики Вам відомі?
4. Які знаєте інститути особливої частини правової інформатики?
5. Що таке інформація?
6. Яким законом здійснюється правове регулювання інформатизації?
7. Які знаєте властивості інформації?
8. Назвіть види інформації.
9. На яких принципах ґрунтується державна політика в сфері інформатизації.

Завдання до теми:

1. Виписати ключові поняття теми: інформація, інформатизація, інформаційна політика, база даних, інформаційна інфраструктура, право на інформацію, статистична інформація, соціологічна інформація.
2. Опрацювати Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 року № 2657-ХІІ.

Література: 7, 10, 11, 20.

Тема 2. Значення правової інформатики в побудові інформаційного суспільства

1. Поняття інформаційного суспільства інформаційні правовідносини.
2. Концепції інформаційного суспільства.
3. Напрямки впливу правової інформатики на побудову інформаційного суспільства.
4. Основи розвитку інформаційного суспільства України.

Питання для самоконтролю:

1. Коли і хто вперше застосував термін «інформаційне суспільство»?
2. Що розглядають під інформаційним суспільством?
3. Як співвідносяться поняття «інформаційне суспільство» та «глобальне суспільство»?
4. Наведіть приклад інформаційних правовідносин.
5. Які концепції інформаційного суспільства Вам відомі?
6. Якими законодавчими актами регулюються інформаційні правовідносини?
7. Які основні напрямки розвитку інформаційного суспільства?
8. Назвіть основні ознаки інформаційного суспільства.
9. Які, на Вашу думку, переваги та недоліки інформаційного суспільства?

Завдання до теми:

1. Опрацювати Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки від 09.01.2007 № 537-V.

2. Складіть схему, в якій буде відображено переваги та недоліки інформаційного суспільства.

Література: 3, 9, 9, 15.

Тема 3. Єдиний інформаційний простір

1. Поняття та складові єдиного інформаційного простору.

2. Класифікація єдиного інформаційного простору.

3. Правові основи формування єдиного інформаційного простору.

3.1. Міжнародні стандарти

3.2. Законодавство України

4. Переваги та недоліки формування єдиного інформаційного простору.

5. Проблеми формування єдиного інформаційного простору.

Запитання для самоконтролю:

1. Що розглядають під єдиним інформаційним простором?

2. Назвіть складові єдиного інформаційного простору.

3. За якими критеріями відбувається класифікація єдиного інформаційного простору?

4. Що таке інформаційний простір освітньої, юридичної, правоохоронної, наукової діяльності?

5. Який міжнародний акт вперше врегулював питання інформаційного простору?

6. Які основні положення Окінавської хартії глобального інформаційного суспільства?
7. Назвіть переваги формування єдиного інформаційного простору.
8. Назвіть недоліки формування єдиного інформаційного простору.
9. Опишіть проблему захисту інформації в інформаційному просторі.
10. Опишіть проблему порушення прав і свобод людини в інформаційному просторі. Як можна подолати цю проблему?

Література: 3, 4, 11, 20.

Тема 4. Правова інформатика в системі забезпечення захисту персональних даних

1. Поняття «персональні дані». Законодавство України про захист персональних даних.
2. Міжнародні стандарти захисту персональних даних.
3. Повноваження контролюючих та наглядових органів у сфері захисту персональних даних.
4. Захист персональних даних в мережі Інтернет.
5. Проблемні питання захисту персональних даних в Україні.

Запитання для самоконтролю:

1. Що розглядають під персональними даними?
2. Наведіть приклад персональних даних загального характеру.
3. Наведіть приклад персональних даних чутливого характеру.

4. Якими законодавчими актами врегульовується питання персональних даних?
5. Назвіть вимоги до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
6. Які повноваження Уповноваженого у сфері захисту персональних даних?
7. Які проблемні питання захисту персональних даних в мережі Інтернет? Як їх можна вирішити?

Завдання до теми:

Підготуйте інформаційне повідомлення про найбільші хакерські атаки, в результаті яких відбувалося поширення персональних даних.

Література: 6, 11, 12, 16.

Тема 5. Інформаційна безпека та проблеми захисту інформації

1. Поняття інформаційної безпеки. Доктрина інформаційної безпеки України.
2. Інформаційний суверенітет України.
3. Аналіз джерел небезпеки та загроз інформаційному суверенітету.
4. Кіберзлочинність: поняття, види, загальна характеристика.
5. Напрями державної політики у сфері інформаційної безпеки України.

Запитання для самоконтролю:

1. Що розглядають під інформаційною безпекою?
2. Які основні положення Доктрини інформаційної безпеки Вам відомі?

3. Як співвідносяться поняття «інформаційна безпека» та «інформаційний суверенітет»?
4. Які групи небезпек виділяють в інформаційному просторі?
5. Які способи захисту інформації існують?
6. Що таке кіберзлочинність?
7. Розкажіть історію виникнення кіберзлочинності?
8. Які злочини за КК України відносять до кіберзлочинів?
9. Які основні напрямки боротьби з кіберзлочинністю?
10. Назвіть основні напрямки державної політики у сфері інформаційної безпеки. Як її можна вдосконалити?

Завдання до теми:

Опрацюйте УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №47/2017 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України»

Література: 3, 8, 11, 12, 20.

Змістовний модуль 2. Інформаційні технології в юридичній діяльності

Тема 6. Системна інформатизація законотворчої діяльності

1. Загальна характеристика інформаційної системи Верховної Ради України.
2. Інформаційно-технічний комплекс «Рада».
3. Структура та інформаційне забезпечення підсистеми «Законопроект».
4. Електронний інформаційний бюлетень.

Запитання для самоконтролю:

1. Що розглядають під інформаційним забезпеченням законотворчої діяльності?
2. Які інформаційно-аналітичні системи входять до складу інформаційного комплексу «Рада»?
3. Опишіть інформаційну систему «Рада»?
4. Які зміни вносилися до неї з моменту запровадження?
5. Які способи удосконалення системи «Рада» могли б запропонувати Ви?
6. Яке функціональне завдання системи «Законопроект»?
7. Знайдіть будь-який законопроект у сфері освіти в системі «Законопроект» Верховної Ради України?
8. Хто згідно Конституції України володіє правом законотворчої ініціативи?

Література: 3, 4, 11, 20.

Тема 7. Системна інформатизація правоохоронної діяльності

1. Інформаційне забезпечення правоохоронних органів України.
  - 1.1. Концепція формування єдиного інформаційного простору правоохоронних органів України.
  - 1.2. Поняття та складові інформаційного забезпечення правоохоронних органів України.
  - 1.3. Інформаційно-аналітичні системи, що використовуються правоохоронними органами.
2. Зарубіжний досвід інформаційного забезпечення.

Запитання для самоконтролю:

1. Що розглядають під інформаційним забезпеченням правоохоронних органів?
2. Які складові інформаційного забезпечення правоохоронних органів?
3. Опишіть інформаційну систему «Угон», «Транспортні засоби», «Доставлені до ЧЧ».
4. Які ознаки інформаційного забезпечення правоохоронних органів?
5. Який сучасний стан інформаційного забезпечення правоохоронних органів?
6. Які Вам відомі недоліки інформаційного забезпечення правоохоронних органів України?
7. Досвід яких країн може використати Україна для покращення інформаційного забезпечення правоохоронних органів?

Література: 3, 11, 12, 13, 20.

Тема 8. Інформаційні системи органів юстиції

1. Концепція створення єдиної *інформаційної системи органів юстиції* України.
2. Єдині та Державні реєстри інформаційної мережі Міністерства юстиції
  - 2.1. Єдиний державний реєстр нормативно-правових актів
  - 2.2. Спадковий реєстр
  - 2.3. Державний реєстр обтяжень рухомого майна
  - 2.4. Державний реєстр прав на нерухоме майно
  - 2.5. Державний реєстр баз персональних даних
  - 2.6. Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

3. Єдина інформаційна система управління міграційними процесами
4. Багаторівнева інформаційна система органів «ДРАЦС».

Запитання для самоконтролю:

1. Що являє собою інформаційна система органів юстиції?
2. Які завдання покликана виконувати інформаційна система органів юстиції?
3. Назвіть відомі Вам єдині державні інформаційні реєстри?
4. Хто є Держателем перерахованих в другому пункті плану реєстрів?
5. Хто є користувачем перерахованих у пункті другого плану реєстрів?
6. Опишіть Єдина інформаційна система управління міграційними процесами. З яких підсистем вона складається?
7. Що таке ЄДАПС?
8. Які рівні включає в себе система «ДРАЦС»? Назвіть її підсистеми.

Література: 3, 4, 11, 19.

Тема 9. Системна інформатизація органів судової влади

1. Інформаційні системи органів судової влади.
  - 1.1. Проблеми і перспективи інформатизації судів
  - 1.2. Інформаційні технології в діяльності Верховного Суду України
  - 1.3. Типові автоматизовані робочі місця судів загальної юрисдикції

- 1.4. Автоматизація судового діловодства і судочинства
- 1.5. Автоматизоване робоче місце судового виконавця
- 1.6. Функціональні підсистеми ІС державної судової адміністрації
2. Поняття «судова експертиза» як вид інформаційної діяльності.
3. Напрями комп'ютеризації судово-експертної діяльності.
4. Поняття «комп'ютерно-технічна експертиза» та її об'єкти.

Запитання для самоконтролю:

1. Що включає в себе інформаційна система органів судової влади?
2. Якими нормативно-правовими актами регулюється питання забезпечення в судах інформаційної системи?
3. Яким чином в судах реалізована функція автоматизація судового діловодства і судочинства?
4. Що являє собою судова експертиза?
5. Які основні напрямки комп'ютеризації судово-експертної діяльності?

Література: 11, 12, 13, 15.

3. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота сприяє кращому засвоєнню студентами матеріалу з навчальної дисципліни «Правова інформатика» та формуванню у них навичок та вмінь отримати додаткові знання.

Формами самостійної роботи студентів є:

- доопрацювання матеріалів лекцій та опрацювання літератури, що пропонується до вивчення за темами навчальної дисципліни;
- підготовка до практичних (семінарських) занять, виконання завдань по темах практичних;
- робота в інформаційних мережах;
- вибір теми, розробка плану та написання реферативної роботи.

Результативність самостійної роботи оцінюється під час заслуховування та обговорення та захисту рефератів, поточного модульного контролю знань, перевірки письмових відповідей та підсумкового оцінювання успішності студентів.

Перелік тем для рефератів

1. Розвиток обчислювальної техніки як передумова становлення правової інформатики.
2. Правова інформатика як наука.
3. Співвідношення правової інформатики з іншими науками.
4. Проблеми правового регулювання відносин в умовах інформаційного суспільства.
5. Інформаційне суспільство: поняття та характерні ознаки.
6. Проблемні питання захисту персональних даних.
7. Право бути забутим у європейській судовій практиці.
8. Кіберзлочинність: поняття та структура.
9. Види кіберзлочинності.
10. Розголошення персональних даних в соціальних мережах.
11. Доктрина інформаційної безпеки України.
12. Стратегічні напрямки забезпечення інформаційної безпеки України.

13. Найбільші в світовій історії кіберзлочини.
14. Інформатизація правоохоронної діяльності.
15. Інформаційне забезпечення правоохоронної діяльності в країнах Європейського Союзу.
16. Інформаційне забезпечення правоохоронної діяльності в США.
17. Європол: загальна характеристика.
18. Інтерпол: загальна характеристика.
19. Інформаційні системи Європолу.
20. Інформаційні системи Інтерполу.
21. Інформатизація законотворчої діяльності.
22. Електронний парламент: стратегія формування та перспективи.
23. Електронне урядування.
24. Інформатизація судової системи.
25. Поняття штучного інтелекту в сучасній науці.
26. Способи використання штучного інтелекту в сучасному світі.
27. Досвід врегулювання питань використання штучного інтелекту зарубіжними країнами.
28. Правове регулювання використання штучного інтелекту: міжнародне законодавство.
29. Правове регулювання використання штучного інтелекту: законодавство України.
30. Правові аспекти врегулювання штучного інтелекту.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30, ст. 141.
2. Положення про Інтегровану інформаційно-пошукову систему органів внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 12.10.2009 № 436. *Офіційний вісник України* від 11.01.2010 № 101, стор. 409

3. Про Доктрину інформаційної безпеки України : Указ Президента України від 08.07.09 р. № 514/2009. *Офіційний вісник Президента України*. 2009. № 20. С. 18. Ст. 677.

4. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.03 р. № 851-IV : за станом на 16.01.12 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. Ст. 275.

5. Про затвердження Програми інформатизації законотворчого процесу у Верховній Раді України на 2012-2017 роки : Постанова Верховної Ради України від 05.07.2012. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2013. № 37. ст. 492

6. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.10 р. № 2297-VI : за станом на 16.01.12 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 34. С. 1188. – Ст. 481.

7. Про інформацію : Закон України від 02.10.92 р. № 2657-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650.

8. Про Концепцію Національної програми інформатизації : Закон України від 4 лютого 1998 р. № 75/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1998. № 27-28. Ст.182

9. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки : Закон України від 09.01.07 р. № 537-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 12. Ст. 102

Базова

10. Данченков Я. В. Теорія інформації: Навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2012. 111 с. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/1871/1/725456%20zah.pdf> (дата звернення 19.10.2018 р.)

11. Електронне інформаційне суспільство України: погляд у сьогодення і майбутнє / В. Фурашев, Д. Ланде, О. Григор'єв, О. Фурашев. Київ: “Інжиніринг” 2005. 164 с.

12. Інформаційне право та правова інформатика у сфері захисту персональних даних / В. Брижко, М. Гуцалюк, В. Цимбалюк, М. Швець; За ред. д.е.н., професора, члена-кореспондента Академії правових наук України М. Швеця. Київ: НДЦП АПрН України, 2005. 451 с.

Допоміжна

13. Пономаренко В. С., Журавльова І. В., Туманов В. В. Основи захисту інформації. Навчальний посібник. Харків: Вид. ХДЕУ, 2003. 176 с.

14. Правова інформатика / М. Швець, В. Брижко, Л. Задорожня, Ю. Клімашевська, В. Фурашев, В. Хахановський, В. Цимбалюк та ін. – У 2-х т. К.: Парлам. вид-во, 2005. Т. 1. 416 с.

15. Цимбалюк В. С. Інформаційне право (основи теорії і практики). К.: «Освіта України», 2010. 388 с.

16. Чубукова С. Г., Элькин В. Д. Основы правовой информатики (юридические и математические вопросы информатики): Учебное пособие / Под ред. проф. М. М. Рассолова. М. : Юридическая фирма «КОНТРАКТ», 2014. 252 с.

Інтернет-ресурси

17. Науково-дослідний інститут інформатики і права. URL: <http://ippi.org.ua/jpage/45> (дата звернення 19.10.2018 р.)

18. Сайт Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/> (дата звернення 19.10.2018 р.)

19. Сайт Міністерства юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/> (дата звернення 19.10.2018 р.)

20. Сайт Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/> (дата звернення 19.10.2018 р.).